

<https://doi.org/10.15407/economyukr.2021.08.015>

УДК 327(477:5)+338.2+339

JEL: N15, N45, O25, O43

**І.С. ПІЛЯЄВ**, д-р політ. наук, канд. екон. наук, проф.,  
 пров. н. с. сектору міжнародних фінансових досліджень  
 ДУ «Інститут економіки та прогнозування НАН України»  
 вул. П. Мирного, 26, 01011, Київ, Україна  
 e-mail: igor.piliaiev@gmail.com  
 ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7509-3158>

## РОЛЬ ДЕРЖАВИ В ГЕНЕТИЦІ СХІДНОАЗІЙСЬКОГО «ЕКОНОМІЧНОГО ДИВА»: НЕОСТРУКТУРАЛІСТСЬКЕ БАЧЕННЯ

*На базі останніх теоретичних здобутків неоструктуралізму визначено спільні риси та закономірності успішної соціально-економічної модернізації країн Східної Азії, а також ряду країн інших регіонів світу, зокрема Польщі. Показано присутність найважливіших складових «інклюзивної» економіки в сучасних висококонкурентних економіках країн конфуціанської традиції з різними політичними режимами.*

**Ключові слова:** порівняльні переваги; «економічне диво»; Східна Азія; неоструктуралізм; нова структурна економіка; «план Моравецького».

Україна за радянських часів, в умовах зацентралізованої, волюнтаристської одержавленої економіки в гіпертрофованій формі фактично пройшла парадигму старої структуралістської теорії, апробованої в Латинській Америці, Африці та Південній Азії в 1950—1960-ті роки. Це досвід кричущих структурних диспропорцій, порушення всіх порівняльних переваг, неконкурентоспроможності більшості номенклатури (асортименту) продукції переробної промисловості на світовому ринку<sup>1</sup>. За 30 років незалежності Україна набула до-

<sup>1</sup> Так, радянський лідер Микита Хрущов у 1958 р. офіційно запевняв, що близько 1970 р. СРСР перевищить рівень виробництва США на душу населення [1, с. 227—228], а в абсолютних показниках вироблятиме промислової продукції на 18—20% більше, ніж США [1, с. 234]. Найважливішими галузями економіки для виконання цього завдання вважалися виробництво вугілля, залізної руди, чавуну, сталі, цементу, цукру, вовняних тканин, взуття (без урахування асортименту та якості) [1, с. 228], тобто переважно продукції низьких рівнів технологічного переділу. При цьому радянське керівництво, виходячи із своїх ідеологічних та політичних догматів, безумовним пріоритетом вважало «переважне зрос-

Ц и т у в а н н я: Піляєв І.С. Роль держави в генетиці східноазійського «економічного дива»: неоструктуралістське бачення. *Економіка України*. 2021. № 8. С. 15—25. <https://doi.org/10.15407/economyukr.2021.08.015>

силь критичного, часто невтішного досвіду транзитивних ринкових реформ, базованих на неолібералізмі та монетаризмі (за яким кількість грошей в обігу є визначальним фактором формування господарської кон'юнктури, динаміки ВВП, ВНП тощо). Країни Центрально-Східної Європи та колишнього СРСР, а також багато країн, що розвиваються, в 1980—1990-х роках дотримувалися цього підходу, що призвело до «втрачених десятиліть» нижчих за середні темпів зростання і більшої частоти криз, ніж до перехідного періоду.

У свою чергу, чотири «східноазійські дракони» (Південна Корея, Сінгапур, Тайвань, Гонконг), які в результаті «економічного дива» модернізувалися в останній чверті ХХ ст. в нові індустріальні економіки, прийняли експорт-орієнтовані стратегії замість старої структуралістської стратегії імпортозаміщення. Почавши з низького аграрного старту, вони змогли швидко піднятися по промислових сходинках і до 1980-х років досягти зближення з розвинутими індустріальними країнами щодо структури та рівня доходів. Подібним чином, із спрямованої всередину державної економіки КНР від початку економічних реформ Ден Сяопіна (1978 р.) та В'єтнам (з 1986 р.) також досягли швидкого і сталого зростання, застосували у 1980—1990-х роках підхід поступового переходу до ринкової економіки замість «шокової терапії», яку передбачав ліберально-монетаристський Вашингтонський консенсус. Він мінімізував роль держави, а його приписи нині наслідують у переважній більшості посткомуністичні країни Центрально-Східної та Південно-Східної Європи і багато країн, що розвиваються. Важливо зауважити, що в усіх цих успішних випадках саме ринок був основним механізмом розподілу ресурсів, як передбачено теоріями *laissez faire* (економічною доктриною мінімального втручання держави в економіку), раціональних очікувань і Вашингтонським консенсусом. Однак держава також відігравала активну роль у процесі розвитку і перехідного періоду, як передбачали кейнсіанські теорії та структуралістський підхід до розвитку.

Отже, **мета статті** — проаналізувати з використанням останніх теоретичних здобутків неоструктуралізму (теорії нової структурної економіки) роль держави і державної структурної політики в процесі успішної економічної модернізації країн Східної Азії, визначити ті спільні риси та закономірності, що можуть бути застосовані і вже застосовуються в процесі транзиту до конкурентоспроможної, диверсифікованої та водночас соціально орієнтованої економіки в інших регіонах світу, передусім у транзитних економіках Центрально-Східної Європи, зокрема в Україні.

Під час перехідного процесу від командно-адміністративної до соціально орієнтованої ринкової економіки Китай під фактичним проводом Ден Сяопіна застосував прагматичний, поступовий, «двоколіїний» підхід, який виявився вельми успішним. Спочатку китайський уряд покращив стимули і продуктивність праці, дозволивши фермерам у сільськогосподарських ко-

---

тання важкої індустрії» без урахування реальних порівняльних переваг розвитку тієї чи іншої галузі економіки [1, с. 239]. Задоволення ж потреб населення Радянського Союзу в харчуванні та одязі оцінювалось у валовому виробництві максимально агрегованих товарних позицій (м'яса, молока, цукру, хліба, картоплі, овочів, тканин, взуття і т. п.) виходячи з «науково обґрунтованих норм харчування» [1, с. 238—239]. При цьому групові та індивідуальні (індивідуалізовані) вподобання громадян фактично ігнорувалися.

лективах застосувати систему домогосподарської відповідальності на базі сімейних ферм. Фермерам було дозволено вільно продавати на ринку залишки своєї продукції після надання обов'язкової квоти державі за фіксованими цінами. Водночас уряд запровадив систему утримання прибутку для державних підприємств, надаючи працівникам право частково брати участь у підвищенні продуктивності праці. Уряд також лібералізував входження приватних підприємств, спільних підприємств та прямих іноземних інвестицій у трудомісткі сектори, в яких Китай мав порівняльну перевагу, але які до початку ринкових реформ перебували в пригніченому стані. Крім того, уряд КНР також активно сприяв зростанню нових галузей, створюючи анклав, такі як спеціальні економічні зони та зони обробки експорту<sup>2</sup>, щоб подолати «вузькі місця» жорсткої та м'якої інфраструктур у процесі зростання відповідних галузей [2, с. 10].

Зазначена стратегія транзиту дозволила Китаю підтримувати стабільність, уникаючи краху старих пріоритетних галузей, та досягти динамічного зростання, водночас перетворюючи свої порівняльні переваги на конкурентні переваги. Швидке накопичення капіталу і структурна модернізація порівняльних переваг також дозволили Китаю використати потенціал «спізненого» в процесі модернізації промисловості. Адже перевага «спізненого» полягає в тому, що він може обрати оптимальну саме на сьогодні сферу інвестування на ринках капіталу. Крім того, динамічне зростання нових лібералізованих секторів створило умови для реформування старих пріоритетних секторів. Швидке накопичення капіталу поступово перетворило ці капіталомісткі галузі з порівняльного недоліку Китаю на порівняльну перевагу. Фірми цих секторів стали життєздатними і конкурентоспроможними на відкритому, конкурентному ринку. Як результат, захист і субсидії вже не потрібні для їх виживання, відтак уряд може їх скасувати. Завдяки такому поступовому, «двоколіїному» підходу Китай здійснив «реформу без переможених» і планомірно перейшов до стало функціонуючої ринкової економіки.

Подібний підхід спрацював і в кількох інших перехідних економіках, таких як В'єтнам, Камбоджа і Лаос у Південно-Східній Азії, Узбекистан у Центральній Азії, Польща і Словенія в Центральній Європі. Ця невелика група країн з перехідною економікою уникнула масової приватизації своїх великих державних підприємств і замість того, щоб зіткнутися з економічним колапсом, зберегла стабільність і зростання (хоча й не завжди стало) в процесі транзиту від планово-адміністративної до ринкової економіки [3]. Наприклад, Узбекистан, використовуючи порівняльні переваги, практично з нуля розбудував за роки незалежності автомобілебудівну галузь, обсяг експорту якої лише за I квартал 2021 р. склав близько 87,4 млн дол.<sup>3</sup>

У цьому контексті особливий інтерес становить теорія нової структурної економіки, яка полягає в неокласичному підході до структур та їх дина-

<sup>2</sup> Зона обробки експорту (ЗОЕ) — це зона, створена для нарощування торговельного і промислового експорту шляхом заохочення економічного зростання за рахунок інвестицій іноземних суб'єктів господарювання. Такі стимули, як звільнення від оподаткування і скасування нетарифних бар'єрів, є головними визначальними рисами ЗОЕ.

<sup>3</sup> Узбекистан увеличил экспорт автомобилей в 2,4 раза / REGNUM. — 2021. — 9 мая [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <https://regnum.ru/news/society/3264306.html> (дата звернення: 12.05.2021).

міки в процесі економічного розвитку. Згідно з даною теорією, ключовою умовою отримання країною найбільшої вигоди від своїх факторів виробництва є розвиток інфраструктури для доступу до виробничих ресурсів та їх справедливий розподіл. Відтак, інфраструктуру належить додати до основних факторів виробництва [4, с. 22]. Вона включає «жорстку» (за аналогією з *hard power*), тобто матеріальну (автомобільні дороги, портові споруди, аеропорти, телекомунікаційні системи, електричні мережі та інші комунальні послуги тощо), і «м'яку» (за аналогією з *soft power*) (інституції, нормативні акти, соціальний капітал, системи цінностей, інші соціальні та економічні механізми) інфраструктури [4, с. 22]. Інфраструктура має вирішальне значення для життєздатності національних фірм — впливає на трансакційні витрати окремої фірми і граничну норму рентабельності інвестицій. Більша частина «жорсткої» інфраструктури і майже вся «м'яка» інфраструктура надаються окремим фірмам екзогенно (зовні) і не можуть бути прямо враховані в їх виробничих витратах і фінансовій звітності, отже, формально не відображаються в їх індивідуальних рішеннях щодо виробництва конкретних товарів чи послуг. Відмінність між класичними факторами виробництва та інфраструктурою полягає в тому, що попит і пропозиція на перші визначаються індивідуально домогосподарствами і фірмами, тоді як остання надається суспільством, громадою або урядами у формі, яка не може бути впроваджена рішеннями окремих домогосподарств або фірм, оскільки вимагає не індивідуальних, а суспільних (комунітарних) дій.

Теорія нової структурної економіки, по суті, відновлює втрачений економічною наукою за часів домінування Вашингтонського консенсусу баланс між матеріальними і духовно-культурними факторами виробництва, визнаючи, що духовно-культурні цінності, освіта і наука, включаючи соціальні та гуманітарні науки, входять важливою органічною складовою до «м'якої» інфраструктури економіки. Як зазначає основоположник теорії нової структурної економіки колишній перший віцепрезидент і головний економіст Світового банку Джастін Іфу Лін, «мейнстримні теорії (за Ліном, це передусім старий структуралізм з підтримуваною ним стратегією імпортозаміщення, економічний, чи державний, інтервенціонізм і неоліберальний монетаризм. — *І.П.*) не можуть скеровувати успішний розвиток та періоди транзиту, оскільки загалом ці теорії нехтують ендегенною природою відсталості та деформацій у країнах, що розвиваються, та країнах з перехідною економікою. Для успішного розвитку і транзиту в країнах, що розвиваються, економістам важливо змістити основну увагу з розвинутих країн на самі країни, що розвиваються. За досвідом економік Китаю та Східної Азії за останні півстоліття, успішний розвиток у країні повинен починатися з того, що у країні є і що країна здатна зробити добре <...> виходячи із своїх порівняльних переваг та наділеності факторами виробництва» [2, с. 17—18].

Важливо зазначити, що центр-периферійна парадигма, відображаючи фрактальну природу устрою універсуму (макросвіту, людини, соціуму та мікросвіту), що полягає в самоподібності цілого (загального) і часткового, органічно вписується і в теорію нової структурної економіки на всіх рівнях аналізу, стратегування і практичної економічної політики. По суті, навіть у найбільш відсталій і розореній країні за мудрих рішень державного керівни-

цтва можливим є формування «ядер» порівняльної конкурентоспроможності, похідних від стану ендогенних, а не екзогенних факторів економічного розвитку.

Державна економічна, зокрема структурна, політика периферійних і напівпериферійних країн, що відстали у своєму розвитку від передових економік світу, має вибудовуватися не стільки на досвіді цих передових високорозвинутих економік, скільки на врахуванні факторної наділеності власної національної економіки і використанні порівняльних переваг, зокрема й тих, що пов'язані з відсталістю (надлишкова і дешева робоча сила, потенціал агросектору, малого та середнього підприємництва, наявність великої кількості кваліфікованих фахівців в ІТ-сфері<sup>4</sup>, багато з яких мають досвід роботи в інноваційних проєктах, тощо). Саме підприємствам з наявними порівняльними перевагами — незалежно від того, відносяться вони до першого чи шостого технологічного укладу, — мають надаватися державою додаткові стимули (кредитні, інфраструктурні та ін.) з метою їх виходу на зовнішній ринок, залучення іноземних інвесторів, трансферу технологій. Наприклад, державна програма передачі технологій, ініційована у 2013 р. урядом Республіки Корея, сприяла передачі у 2020 р. 444 технологій найбільших корейських компаній 226 малим і середнім підприємствам країни. А у 2021 р. лише Samsung Electronics передасть останнім близько 500 своїх технологій [6].

Для більш повної характеристики економічного розвитку наводимо показники динаміки зростання ВВП (за паритетом купівельної спроможності) на душу населення (табл. 1), розвитку демократії та ефективності функціонування уряду (табл. 2) у країнах, що застосували в державній економічній політиці принципи нового структуралізму (теорії нової структурної економіки) [4, с. 2—3, 72; 7].

Як видно з табл. 1, в усіх країнах, що тривалий час застосовують принципи нової структурної економіки, темпи зростання ВВП (ПКС) на душу населення були значно вищими за середньосвітові, а час на подвоєння даного показника був значно коротшим за середньосвітовий. Зокрема, навіть за умов світової кризи COVID-19 очікується, що В'єтнам за останні п'ять років (2017—2021 рр.) подвоїть свій ВВП (ПКС) на душу населення, а в Польщі за той самий п'ятирічний період системного застосування нового структуралізму в економічній політиці уряду сукупне зростання ВВП (ПКС) на душу населення становитиме 34,6%.

У цьому контексті особливо цікавим є досвід Польщі, яка традиційно виступає всередині ЄС чи не найактивнішим адвокатом європейської інтеграції України. Так, після призначення у вересні 2016 р. президентом країни А. Дудою на той час віцепрем'єра і міністра розвитку М. Моравецького також і міністром фінансів в уряді Б. Шидло концепт і принципи нової структурної економіки Дж.Ю. Ліна були закладені в основу амбітного Плану відповідального розвитку, або «плану Моравецького», спрямованого на стимулювання економічного зростання на базі відбору галузей з найвищими по-

<sup>4</sup> За оцінками міжнародної компанії GlobalLogic, в Україні є близько 180 тис. кваліфікованих ІТ-фахівців, причому їх кількість у період 2015—2020 рр. зросла удвічі [5].

**Таблиця 1. Порівняльні показники динаміки ВВП (ПКС) на душу населення за 1991—2016 рр. і 2021 р. у країнах, що застосували в державній економічній політиці принципи нового структуралізму (теорії нової структурної економіки), Україні та світі**

| Країни               | 1991 р.<br>(у постійних<br>міжна-<br>родних дол.<br>2017 р.) | 2016 р.<br>(у постійних<br>міжна-<br>родних дол.<br>2017 р.) | Щорічне<br>зростання<br>за 1991—<br>2016 рр.<br>(%) | Загальний<br>приріст<br>за 1991—<br>2016 рр.<br>(%) | Час<br>на подвоєння<br>ВВП (ПКС)<br>на душу<br>населення<br>(років) | ВВП (ПКС)<br>на душу<br>населення<br>(у поточних<br>міжна-<br>родних дол.)<br>(прогнозна<br>оцінка МВФ<br>на 2021 р.) |
|----------------------|--------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------|-----------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Гонконг              | 28 277                                                       | 54 413                                                       | 2,65                                                | 92                                                  | 26                                                                  | 62 839                                                                                                                |
| Республіка<br>Корея  | 12 711                                                       | 35 020                                                       | 4,14                                                | 176                                                 | 17                                                                  | 47 027                                                                                                                |
| Лаос                 | 1 732                                                        | 6 073                                                        | 5,15                                                | 251                                                 | 14                                                                  | 8 519                                                                                                                 |
| Маврикій             | 7 632                                                        | 19 567                                                       | 3,84                                                | 156                                                 | 18                                                                  | 22 030                                                                                                                |
| Польща *             | 9 522                                                        | 26 036                                                       | 4,11                                                | 173                                                 | 17                                                                  | 35 957                                                                                                                |
| Сінгапур             | 35 613                                                       | 82 622                                                       | 3,42                                                | 132                                                 | 21                                                                  | 102 742                                                                                                               |
| Тринідад<br>і Тобаго | 12 502                                                       | 29 541                                                       | 3,5                                                 | 136                                                 | 20                                                                  | 25 883                                                                                                                |
| Узбекистан           | 2 991                                                        | 6 039                                                        | 2,85                                                | 102                                                 | 25                                                                  | 7 830                                                                                                                 |
| В'єтнам              | 1 507                                                        | 5 838                                                        | 5,57                                                | 287                                                 | 13                                                                  | 11 677                                                                                                                |
| Україна              | 9 564                                                        | 7 668                                                        | -0,88                                               | -20                                                 | —                                                                   | 13 943                                                                                                                |
| Світ                 | 8 906                                                        | 15 080                                                       | 2,13                                                | 69                                                  | 33                                                                  | 18 400                                                                                                                |

\* Ідеї нової структурної економіки системно застосовуються польським урядом з кінця 2016 р. по теперішній час.

Джерело: складено автором за: GDP per capita (constant 2017 international \$) / The World Bank, 2021 [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.PCAP.RP.KD?end=2016&start=1991> (дата звернення: 24.06.2021); Managing Divergent Recoveries / World Economic Outlook – GDP per capita / International Monetary Fund. — 2021. — Apr. [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <https://www.imf.org/en/Publications/WEO/Issues/2021/03/23/world-economic-outlook-april-2021> (дата звернення: 24.06.2021).

рівняльними перевагами і, відповідно, збільшення доходів для реалізації масштабних державних планів у соціальній сфері, зокрема, щодо підтримки інституту сім'ї та покращення демографічної ситуації<sup>5</sup>. «План Моравецького» передбачає активну роль держави «у стимулюванні та підтримці промислового розвитку, щоб зробити його більш ефективним і краще узгодити із загальною стратегією економічного розвитку» [7]. Уже після свого призначення в грудні 2017 р. прем'єр-міністром Польщі М. Моравецький підтвердив, що саме ідеї Дж.Ю. Ліна покладено в основу «плану Моравецького» як чинної економічної програми польського уряду. Сам Лін після зустрічі з М. Моравецьким під час Економічного форуму в Давосі в січні 2018 р. дав високу оцінку зазначеній програмі, в якій він вбачає «чіткий план економічного розвитку Польщі» [8].

<sup>5</sup> Trillions needed to modernise Poland: deputy minister / Radio Poland. — 2016. — Sept. 30 [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://archiwum.thenews.pl/1/12/Artykul/273305> (дата звернення: 17.06.2021).

**Таблиця 2. Порівняльні показники розвитку демократії та ефективності функціонування урядів країн, що застосували в державній економічній політиці принципи нового структуралізму, і України. Індеси розраховано станом на 2020 р. за 10-бальною шкалою**

| Країни            | Індекс розвитку демократії  | Індекс ефективності функціонування уряду |
|-------------------|-----------------------------|------------------------------------------|
| В'єтнам           | 2,94<br>Авторитарний режим  | 2,86                                     |
| Гонконг           | 5,57<br>Гібридний режим     | 3,64                                     |
| Камбоджа          | 3,10<br>Авторитарний режим  | 3,93                                     |
| Китай             | 2,27<br>Авторитарний режим  | 4,29                                     |
| Лаос              | 1,77<br>Авторитарний режим  | 2,86                                     |
| Маврикій          | 8,14<br>Повна демократія    | 7,86                                     |
| Польща            | 6,85<br>Дефектна демократія | 5,71                                     |
| Республіка Корея  | 8,01<br>Повна демократія    | 8,21                                     |
| Сінгапур          | 6,03<br>Дефектна демократія | 7,86                                     |
| Словенія          | 7,54<br>Дефектна демократія | 6,43                                     |
| Тайвань           | 8,94<br>Повна демократія    | 9,64                                     |
| Тринідад і Тобаго | 7,16<br>Дефектна демократія | 7,14                                     |
| Узбекистан        | 2,12<br>Авторитарний режим  | 1,86                                     |
| Україна           | 5,81<br>Гібридний режим     | 2,71                                     |

Джерело: складено автором за: The Economist Espresso. No more romance on the Levant: Lebanon's debt crisis // Economist Intelligence Unit. — 2020. — Mar. 9 [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <https://espresso.economist.com/a596c69468e85ae53014c825e9079543> (дата звернення: 28.04.2021).

Натомість, спірним, на нашу думку, є включення до переліку країн, що успішно застосували принципи і концептуальні підходи нової структурної економіки, Республіки Білорусь [9]. Адже порівняльні переваги, що стимулювали попит на продукцію та експорт підприємств білоруської промисловості, зокрема великих державних підприємств переробної промисловості, ґрунтуються передусім на політично обумовлених великомасштабних субсидіях, що їх надає Білорусі Російська Федерація. Останні включають: 1) пільгову вартість природного газу порівняно із середньою експортною ціною в інші країни; 2) нульові експортні мита на нафту; 3) безмитний імпорт нафтопродуктів з Росії. За оцінками провідного експерта недержавного цен-

тру економічного аналізу і моделювання «Інститут енергетики і фінансів» (РФ) С. Кондратьєва, підготовленими для журналу *Forbes*, енергетичні субсидії РФ Білорусі за 2012—2019 рр. сягнули гігантської для Білорусі суми в 45 млрд дол. У 2012 р., за часів високих цін на енергоносії, ці субсидії досягали 17% білоруського ВВП, що є в рази більшим, ніж, наприклад, субсидії, які отримують посткомуністичні країни Центрально-Східної Європи в рамках вирівнювальних механізмів ЄС. Причому в деякі роки ціни на газ для Білорусі та інших країн відрізнялися більш як удвічі [10]. Такі субсидії призводять до суттєвого викривлення ринкових механізмів ціноутворення як у самій енергетичній галузі, так і по всьому ланцюгу технологічного циклу переробки і збуту продукції білоруської промисловості. Крім того, майже половина від сукупного обсягу (11,9 млрд дол.) російських прямих інвестицій у Білорусь за 2001—2018 рр. припадає на узгоджене на міждержавному рівні придбання «Газпромом» трубопровідної компанії «Белтрансгаз» [10]. У результаті і внутрішній, і зовнішній ринки отримують обумовлені неекономічними факторами викривлені індикатори порівняльної конкурентоспроможності білоруських товарів та послуг.

За Д. Аджемоглу і Дж. Робінсоном, найважливішими складовими «інклюзивної» економіки є: повага прав власності, неупередженість господарських судів, широкі можливості вибору економічної діяльності, якісна, позбавлена станових привілеїв і статусних бар'єрів система освіти, що надає реальний доступ до неї обдарованим людям [11, с. 88]. Характерно, що всі ці складові «м'якої» інфраструктури як фактора виробництва економічних благ присутні незалежно від політичного режиму в сучасних висококонкурентних економіках країн конфуціанської традиції, таких як Південна Корея, Сінгапур і Тайвань, а також у континентальному Китаї. Вважаємо за доцільне коротко викласти градацію за індексами, яка міститься в табл. 2.

З табл. 2 видно, що Україна з її класифікацією в глобальному рейтингу як гібридного політичного режиму має індекс розвитку демократії приблизно посередині — між високорозвинутими демократіями Республіки Корея і Тайваню й авторитарними режимами континентального Китаю, Індокитаю та Узбекистану. Проте, за індексом ефективності функціонування уряду, Україна з дуже низьким індексом 2,71 має відставання від усіх наведених у таблиці країн, крім Узбекистану.

## ВИСНОВКИ

Отже, з точки зору теорії нової структурної економіки політика справжнього розвитку і транзиту до дієвої ринкової економіки, здатної витримувати конкуренцію в рамках таких високорозвинутих інтеграційних об'єднань, як ЄС, полягає в ініціативній та прагматичній мобілізації обмежених ресурсів під проводом держави з метою усунення вузьких місць у «жорсткій» та «м'якій» інфраструктурах, сприяння грамотному використанню порівняльних переваг країни і, відповідно, забезпечення конкурентних переваг для національних виробників на внутрішньому та зовнішніх ринках.

Як демонструє східноазійський, зокрема китайський, досвід успішного застосування в державній економічній політиці принципів нового структу-

ралізму, в останнє п'ятиріччя активно запозичений найбільшим з нових членів ЄС Польщею, Україні абсолютно недоцільно відмовлятися від величезного високотехнологічного спадку, що дістався їй після здобуття незалежності від колишньої другої наддержави світу. Аерокосмічна промисловість, виробництво надпотужних турбін, ядерна енергетика, високотехнологічні сектори військово-промислового комплексу мають розраховувати на державну, передусім кредитну, матеріально-інфраструктурну, професійно-освітню та науково-технологічну, підтримку для поступової адаптації до конкурентних умов світового ринку.

#### СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Экономическое соревнование между СССР и США / Научно-исслед. экон. ин-т ; [под ред. Т.М. Каневской]. — М. : Госпланиздат, 1959. — 242 с.
2. Lin J.Y. China's growth miracle in the context of Asian transformation // WIDER Working Paper 2018/92. — UNU-WIDER. — 2018. — Aug. — 21 p. [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <https://www.wider.unu.edu/sites/default/files/Publications/Working-paper/PDF/wp2018-92.pdf>
3. Lin J.Y. The Washington Consensus Revisited: A New Structural Economics Perspective // Journal of Economic Policy Reform. — 2014. — No. 18 (2). — P. 96—113.
4. Lin J.Y. New Structural Economics: A Framework for Rethinking Development and Policy. — Washington, DC : World Bank, 2012. — 371 p. [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <https://openknowledge.worldbank.org/handle/10986/2232>
5. Кулеш С. Исследование: за 5 лет количество IT-специалистов в Украине выросло вдвое, а женщин в IT — на 79% / ИТС.UA. — 2020. — 11 вер. [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <https://itc.ua/news/issledovanie-za-5-let-kolichestvo-it-speczialistov-v-ukraine-vyroslo-vdvoe-a-zhenshin-v-it-na-79/> (дата звернення: 10.06.2021).
6. Shim Woo-hyun. Samsung Electronics to transfer some 500 technologies to local SMEs // The Korea Herald. — 2021. — May 7 [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://m.koreaherald.com/view.php?ud=20210507000740> (дата звернення: 17.06.2021).
7. Sarek Ł. China's Model Economist in Poland / Project of the C/O Institute of Sinology, Heidelberg University / Echowall. — 2019. — Oct. 04 [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <https://www.echo-wall.eu/plus-one/chinas-model-economist-poland> (дата звернення: 30.06.2021).
8. Mierzejewski D. Poland Economy briefing: Poland Domestic Economic Development / China-CEE Institute's official website. — Budapest. — 2018. — Oct. 03 [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <https://china-cee.eu/2018/10/03/poland-economy-briefing-poland-domestic-political-development/#> (дата звернення: 18.06.2021).
9. Lin J.Y. The Economics of China's New Era // Project Syndicate. — 2017. — Dec. 01 [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <https://www.project-syndicate.org/onpoint/the-economics-of-china-s-new-era-by-justin-yifu-lin-2017-12?barrier=accesspaylog> (дата звернення: 01.07.2021).
10. Титова Ю. Сколько Россия заплатила за дружбу с Лукашенко за последние 10 лет // Forbes (русская версия). — 2020. — 26 авг. [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <https://www.forbes.ru/finansy-i-investicii/407435-skolko-rossiya-zaplatila-za-druzhu-s-lukashenko-za-poslednie-10-let> (дата звернення: 30.06.2021).
11. Аджемоглу Д., Робинсон Дж.А. Почему одни страны богатые, а другие бедные. Происхождение власти, процветания и нищеты ; [пер. с англ. Д. Литвинова, П. Миронова, С. Сановича]. — М. : АСТ, 2015. — 575 с.

Стаття надійшла 05.07.2021

## REFERENCES

1. Economic Competition Between the USSR and the USA. T.M. Kanevskaya (Ed.). Research Institute of Economics, Moscow, Gosplanizdat, 1959 [in Russian].
2. Lin J.Y. China's growth miracle in the context of Asian transformation. *WIDER Working Paper 2018/92*, UNU-WIDER, August, 2018, available at: <https://www.wider.unu.edu/sites/default/files/Publications/Working-paper/PDF/wp2018-92.pdf>
3. Lin J.Y. The Washington Consensus Revisited: A New Structural Economics Perspective. *Journal of Economic Policy Reform*, 2014, No. 18 (2), pp. 96-113.
4. Lin J.Y. New Structural Economics: A Framework for Rethinking Development and Policy. Washington, DC, World Bank, 2012, available at: <https://openknowledge.worldbank.org/handle/10986/2232>
5. Kulesh S. Research: Over 5 years the number of IT specialists in Ukraine has doubled, women in IT up by 79%. *ITC.UA*, September 11, 2020, available at: <https://itc.ua/news/issledovanie-za-5-let-kolichestvo-it-spezialistov-v-ukraine-vyroslo-vdvoe-a-zhenshhin-v-it-na-79/> (accessed on: 10.06.2021) [in Russian].
6. Shim Woo-hyun. Samsung Electronics to transfer some 500 technologies to local SMEs. *The Korea Herald*, May 7, 2021, available at: <http://m.koreaherald.com/view.php?ud=20210507000740> (accessed on: 17.06.2021).
7. Sarek Ł. China's Model Economist in Poland, Project of the C/O Institute of Sinology, Heidelberg University, Echowall, October, 2019, available at: <https://www.echo-wall.eu/plus-one/chinas-model-economist-poland> (accessed on: 30.06.2021).
8. Mierzejewski D. Poland Economy briefing: Poland Domestic Economic Development. China-CEE Institute's official website, October, 2018, Budapest, available at: <https://china-cee.eu/2018/10/03/poland-economy-briefing-poland-domestic-political-development/#> (accessed on: 18.06.2021).
9. Lin J.Y. The Economics of China's New Era. *Project Syndicate*, December 1, 2017, available at: <https://www.project-syndicate.org/onpoint/the-economics-of-china-s-new-era-by-justin-yifu-lin-2017-12?barrier=accesspaylog> (accessed on: 01.07.2021).
10. Titova Yu. How much Russia has paid for friendship with Lukashenko over the past 10 years. *Forbes*, August 26, 2020, available at: <https://www.forbes.ru/finansy-i-investicii/407435-skolko-rossiya-zaplatila-za-druzhbu-s-lukashenko-za-poslednie-10-let> (accessed on: 30.06.2021) [in Russian].
11. Acemoglu D., Robinson J.A. Why Nations Fail: The Origins of Power, Prosperity, and Poverty. Moscow, AST, 2015 [in Russian].

Received on July 5, 2021

Igor Piliaiev, Dr. Sci. (Polit.), PhD (Econ.), Professor,  
Leading Researcher of the Sector of International Financial Research  
Institute for Economics and Forecasting of the NAS of Ukraine  
26, Panasa Myrnoho St., Kyiv, 01011, Ukraine

## THE ROLE OF THE STATE IN THE GENETICS OF THE EAST ASIAN «ECONOMIC MIRACLE»: A NEOSTRUCTURALIST VISION

The existence of common features and regularities of the neostructuralist model of modernization in the successfully modernized economies of East Asian countries with different regimes is substantiated. Above all, it is an active «entrepreneurial» role of the state in developing infrastructure as an important factor of production and encouraging, under competitive market environment, export-oriented sectors of the economy based on existing comparative advantages, gradual introducing to competitive positions in domestic and foreign markets the previously established large capital-intensive and high-tech enterprises. A critical prerequisite for success is the state's proper attention to developing «soft» infrastructure, in particular, ensuring

such important components of the «inclusive» economy as respect for property rights, impartiality of commercial courts, wide choice of economic activity, quality education system devoid of class privileges and status barriers, etc. All these components are present in modern highly competitive economies of the Confucian tradition. It is shown that the center-periphery paradigm, reflecting the fractal nature of economic and social networks, organically fits into the theory of the new structural economy at all levels of analysis, strategy, and practical economic policy. Thus, even from a low agricultural start with an active and purposeful structural policy of the state, it is possible to form «cores» of comparative competitiveness, derived from endogenous rather than exogenous factors of economic development. Based on the factor endowment of national economy, enterprises with existing comparative advantages, regardless of whether they belong to the first or sixth technological mode, should be provided by the state with additional incentives (credit, infrastructure, etc.) to enter foreign markets, attract foreign investors, carry out technology transfer. Particular attention is paid to the modernization experience of Poland, whose government since the end of 2016 has been applying in its economic program and policy the theoretical achievements and practical experience of East Asian neostructuralism.

**Keywords:** *comparative advantages; «economic miracle»; East Asia; neostructuralism; new structural economy; the «Morawiecki Plan».*